

Két járványhullám közt: HolnapUtán

Változatos és izgalmas ősz a váradi színpadon

Fesztivált szervezni járvány idején és megoldani, hogy se színész, se néző ne váljon vírusáldozattá, az már maga a színházi varázslat vagy bűvészmutatvány, vagy bátorság, hogy ne mondjam, vakmerőség. Czvikker Katalin főigazgató és a társulatok művészeti igazgatói viszont szeretik a kalandokat, és mi, a közönség boldogan tartottunk velük. Nagyon lehetett örülni szeptemberben több mint egy hét színháznak, s ezt októberben megfejlte a *Hamlet* bemutatója, de erről majd decemberben írok.

A HolnapUtán fesztivált 2013 óta szervezi a Szigligeti Színház, minden év tavaszán érkeznek Váradra társulatok és fiatal alkotók, hogy bemutassák elmúlt évi előadásait, illetve bemutatkozzanak a kezdők és egyetemi hallgatók a közönségnek. Ez a fesztivál ugyanis róluk, a fiatalokról szól elsősorban, ebben tér el a többi seregszemlétől. Idénre a fesztivál főszervezője, Fazakas Márta három országból nyolc társulatot, bel- és külföldi színművészeti hallgatót hívott meg, de közbeszólt a vírus. A fesztivált szeptemberre halasztották, azonban a külföldi társulatok nem jöhettek.

Szeptemberre maradt a szokásos miniévad is, amikor a közönség és szakmai zsűri díjazza az elmúlt évad legjobb alkotóit.

S ha már úgy esett, hogy a fesztiválon csak hat váradi és két vendégelőadást tudtak bemutatni, a szervezők úgy döntöttek, hogy a kettőt összefűzik, hadd legyenek színházzal, örömmel telt napok. Lett rendhagyó fesztivál és miniévad, aminek örültek az alkotók és a közönség is. Ezt onnan lehet tudni, hogy a színháziasok – helyiek és vendégek – szinte naponta állták ki a vírusszűrés (becenevén Covid-teszt) megpróbáltatásait, a nézők pedig egymástól távol, maszkban ülték végig és jutalmazták vastapssal az előadásokat.

A beszámoló a HolnapUtán fesztiválról szól, ez a Bálint Botond rendezte *Főnixtervvel* kezdődött. Az improvizációkra alapozott posztdramatikus produkciót nyáron, szabadtéren, a várban mutatták be, én pedig a *Várad* szeptemberi számában beszámoltam róla.*

A magyar dráma napján a Stúdióban mutatták be a *Gyerekjáték* című előadást, amely a váradi és a szatmárnémeti Harag György Társulat együttműködésében készült. Szerzője, O. Horváth Sári ezzel a darabbal nyerte el az immár hagyományossá vált székeludvarhelyi drámaíró versenyen a debütdíjat. Nem tudom, ki olvasta a beküldött opusokat, de az előadás alatt végig az motoszkált a fejemben, hogy ha ez volt a legjobb első dráma, milyen lehetett a többi?

A rendező, Szilágyi Bálint is pályázat útján jutott a munkához. Ez esetben sem tudom, ki bírálta el a beküldött előadásterveket, de a kérdés ugyanaz, mint a szerzőnél.

A *Gyerekjáték* témája a gyermekvállalás, ennek magánéleti és társadalmi vonatkozásai, a különböző élethelyzetekben levő nők dilemmája, a gyerekkori traumák – mind izgalmas szociológiai kérdések. De a szövegre

* Ez és a többi említett kritika már megtekinthető a *Várad* honlapján.

nagyon ráfért volna egy dramaturg, hogy színházi szöveggé váljanak a monológok, noha tartok tőle, a közhelyek akkor is maradtak volna. Márkus Sándor színpadképe (színes gyerekházak és játékok) meglehetősen gyermeki, hogy ne ismétlem a közhelyesek kifejezést. A nők mindannyian fekete estélyiben pompáznak, ezekben a ruhákban elég bonyolult ki-be mászni az apró játékházakba. Értem én, hogy a jelmezek a nőiességet akarják hangsúlyozni, de nem sikerültek sem túl mutatósra, sem túl előnyösre, ellenben láthatóan

kényelmetlenek. Szerepel egy férfi a darabban, aki minden rossznak a kezdete és a vége, a hölgyek meg is dobálják őt színes golyókkal. Értetem én a magányt, az elidegenedést is, sőt még a Schumann-dalciklus darabjainak a beemelését is érteni véltem, de az már meghaladott, hogy miért kellett ezeket német nyelven előadni. Talán azért, hogy még elidegenítőbb legyen, de akkor sem volt jó ötlet. Mindeközben dicséret illeti a színészeket, akik derekasan helytálltak, mi több, élő embereket próbáltak kreálni a papírmásé figurákból.

Idén, a járvány okozta színházbezárás előtt mutatta be a Szigligeti Társulat Heinrich von Kleist A *Schroffenstein család* című művét, a fiatal Kovács D. Dániel rendezésében. Nekem tetszett az előadás, meg is írtam a *Várad* áprilisi számában.

Jelenet a szatmáriakkal közös, Gyerekjáték című produkcióból
Fotók: VIGH LÁSZLÓ/SZIGLIGETI SZÍNHÁZ

A romániai szászok sorsáról szóló, Eltűntek című előadást
Sebestyén Aba rendezte

Az Y című produkció színház és film összekapcsolása. Balogh Attila és Benedek Zsolt fiatalok problematikáját tárgyaló előadásáról Tóth Hajnal írt a *Várad* augusztusi számában.

A Yorick Stúdió interkulturális párbeszéd programjába illeszkedik Elise Wilk romániai német író *Eltűntek* című színműve. A dokumentumokon, személyes történetek alapján született drámát Sebestyén Ába állította színpadra. A százok deportálása a második világháború után, az 1989-es év félelmei és a tömeges kivándorlás, majd 2007, az ország európai uniós csatlakozása, amikor Románia keresni kezdi a helyét a szabad világban. Egy család története, hányattatása meghatározó történelmi pillanatokban. A nagyszerű előadást már volt szerencsém látni a gyergyószentmiklósi Kollókviumon, de újra megnéztem, hiszen a rendezés, a színészi játék emlékezetes színházat varázsolt az izgalmas, dokumentarista szövegből. A *Várad* tavaly novemberi számában írtam róla.

Keresztes Attila a Marosvásárhelyi Nemzeti Színház Tompa Miklós Társulatával állította színpadra Ibsen *A nép ellensége* című drámáját. Az eredetileg a 19. században egy norvég kisvárosban játszódó történet Keresztes előadásában döbbenetesen mai. Majdnem olyan, mint egy dokudráma a környezetvédelemről, hatalmi harcokról, a közvélemény manipulálá-

A nép ellensége egyik jelenetében Moldován Orsolya és Sebestyén Ába

sáról. A nézők egymással szemben ülnek: Váradon egy részük a nézőtérren, másik részük a színpadon foglal helyet. Én az utóbbin elhelyezett széksorokban ültem. A színpad és a nézőtér egyaránt megvilágítva, látjuk egymást, mi, a közönség, a város népe.

Stockmannék vidám, hagyományos család, papa, mama, gyerekek élnek mindennapjaikat. Katrine (Moldován Orsolya) tanár, feleség, a munkája mellett mos, főz, takarít, gyerekeket nevel. Mindig mosolyog, ha vendégek jönnek, és jönnek gyakran.

Dr. Tomas Stockmann tudóseMBER, kutató, öntudatos polgár, aki kideríti, hogy a város legfőbb bevételi forrása, a gyógyvíz mérgező, a fürdőzők megfertőződnek, megbetegsznek. A jeles polgár testvére, Peter Stockmann (Tollas Gábor) a város polgármestere, s éppen azért kampányol, hogy újra megválasszák. Nem hiányzik neki a botrány, még az is kiderülne, hogy a fürdőt is rosszul építették. Tomas úgy száll szembe a hatalommal, hogy sem istent, sem embert nem ismer, feláldoz mindent az igazáért: megélhetést, családot. Utóbbi végül mellé áll, elhagyják az otthonukat, más városba, talán más országba költöznek. Mert szembeszállni a hatalommal, kivédeni a populizmust, hazugságtengerben igazat mondani egyenlő a lehetetlennel. A polgármester mindent elkövet, hogy megőrizze a hatalmát. Megfélemlít és lefizet, állást ígér és kirúgással fenyeget. Minden és mindenki, aki meg akar élni, aki nem akarja elveszteni az egzisztenciáját, fejet hajt előtte. Az

érdekek diktálnak. Aslaksen (Henn János) nyomdatulajdonos, a háztulajdonosok szövetségének elnöke első körben aláírat velünk egy Tomas Stockmannt támogató nyilatkozatot, igen velünk, nézőkkel, a város népével. A helyi lap természetesen nem közli a kutató lesújtó eredményeit és eszmefuttatását, a közvélemény nem szerezhet tudomást a mérgező vízről. Semmilyen suskusról nem szerezhet tudomást. Csak a polgármester, a vezető szép szavait, ígéreteit kell hallgatnia és elhinnie. Feltétel nélkül. (Mondhatnánk, hogy a közösségi hálók világában Tomas nyilvánosságra hozhatná a kutatási eredményeit, de nekem tetszett az újság mint a szólásszabadság megnyirbálásának a jelképe.) Ám

A Stockmann család A nép ellenségében

Az Ibsen-darab vásárhelyi előadásában a közönségnek is fontos szerep jut

a demokrácia látszatát őrizni kell, döntsön a nép, döntsön a város lakossága, kinek van igaza: Tomasnak, akit a nép ellenségének kiáltottak ki, vagy a polgármesternek, aki a fürdővel is a város fejlődését szolgálja. Legyen népgyűlés, lett is. A nép pedig mi vagyunk, a nézők. Elővesszük a bejáratnál kapott fehér és kék cédulákat, előbbin *a nép ellensége*, utóbbin *a nép barátja* felirattal. A gyűlést Henn János (Aslaksen) moderálja. Ott van mindenki, aki a városban számít, és persze az újság főszerkesztője. Tomas nehezen, de szót kap, ám alig fejtheti ki gondolatait, mert lejár a neki szánt idő. Neki lejár. Bevonnak minket, a népet is, mondjuk el a véleményünket demokráciáról, szólásszabadságról, miegymásról. Henn flottul vezeti a beszélgetést, észrevétlenül bevisz a málnásba, már nem a Stockmannokról van szó, hanem rólunk, a jelen társadalomról. A nagyváradiak nem nagyon beszédesek, de amikor valaki elmondja: ügyesen manipulálnak minket, Henn lezárja a beszélgetést. Persze, ennyi időt szánt a rendező a „népgyűlésre”. Noha szemmel láthatóan az „urnába” számos kék cédula is került, számláláskor összesen négy van belőle, Tomasé és családjáé. Tudom, mi lesz a vége, Ibsen így írta meg, hogy a kutató a nép ellensége. Gondolkodom, hogy szóljak, uraim, én a nép barátjának tartom a főszerplőt, hol van a szavazatom, de mégsem teszem. Talán azért, mert bármennyire is igaza van Tomas Stockmann-nak, nem mindenben tudok azonosulni vele. A rendezőt dicséri, hogy nem tanmesét állított

színpadra, fekete-fehér szereplőkkel, hanem egy nagyon mai történetet, élő emberekkel. A nép barátja, hadd nevezem így, nem mindig a családja barátja is, úgy szól rá a feleségére, hogy az már válóok, eszébe sem jut, hogy az asszony nem az alárendeltje. Keresztes a záró monológot kicserélte egy Chomsky-szövegre, és ettől is, amit a vásárhelyiek bemutattak és elmondtak, történhet bármikor, bárhol térségünkben.

Szabó Magda – Egressy Gábor *Tündér Lala* című előadása ötödik–nyolcadik osztályosoknak készült, de Tóth Tünde rendező, amint ezt megszoktuk tőle, elrejtett benne néhány ellenállhatatlanul szellemes, felnőtteknek szóló aknát. Friss, neveltető és megható előadás, tele jó zenével, jókedvű színészek játékaival.

A HolnapUtán fesztiválon mutatták be a Hajdu Géza színművésztől Nagy Béla által írt könyvet, erről októberi számunkban számoltunk be részletesen.

A fiatalok: színművészet, teatrológia és drámaírás szakos hallgatók, ezúttal csak erdélyiek, Tasnádi-Sáhy Péter rendező, dramaturg vezetésével dolgoztak együtt az egyhetes műhelymunkán, s a végeredményt bemutatták a közönségnek. A munka Csehov körül forgott, az alkotás látható és láthatatlan korlátait vette számba, továbbá a színészi jelen-

létet, a színház szerepét járták körül, dinamikusán, érdekesen.

A fesztivál a Kisvárdán a legjobb előadás fesztiváldíját elnyert *Lila ákác* című előadással zárult. Szép Ernő szerelmes történetét Botos Bálint állította színpadra. Tóth Mancsi és Csacsinszky Pál történetéről a *Várad* márciusi számában írtam meg azt, hogy nagyszerű.

Októberben volt a színház megépülésének 120. évfordulója, az alkotók a *Hamlet* kőszínházi premierjével ünnepeltek, a címszerepben Sebestyén Hunorral. Aztán néhány nap múltán Nagyváradon is vörös kódot vezettek be a járványhelyzet miatt, ezért ismét bezárták a színházat.

Szóval remek ötlet volt gyorsan megtartani a HolnapUtán fesztivált, remek kaland volt.

SIMON JUDIT